

K problematice spojení v soudobé útočné operaci vševojskové armády

Plukovník Josef Průša

Nesmírný rozvoj techniky všeho druhu, uplatněný ve výzbroji soudobé armády, zejména pak spojení raketových zbraní nejrůznějšího dosahu s jadernými náplněmi o nebyvalé ničivé síle, způsobil kvalitativní změny v podmínkách vedení války.

V současné době jsme svědky toho, jak se důsledky těchto změn promítají do organizace vojsk, do systému jejich přípravy a výchovy, do systému všestranného zabezpečení jejich činnosti a stejně tak i do strategických operačních a konec konců i taktických zásad ozbrojeného zápasu.

Cílem tohoto článku je promítnout na podkladě jednak dosavadních studijně teoretických úvah a zvláště pak na podkladě zkušeností posledních velitelsko-štabních cvičení všechny ty změny do problematiky spojení.

Autor nehodlá ve svém článku uplatňovat závěry „vzdálené vývojové perspektivy“, ale naopak chce vycházet z reálných možností současného kvalitativního i kvantitativního stavu spojovací techniky našich štábů.

Především je třeba zdůraznit, že i v nových podmínkách soudobé operace zůstávají v platnosti základní požadavky na spojení: zabezpečit velitelům a štábům možnost nepřetržitého, spolehlivého vzájemného předávání rozkazů, pokynů, signálů a povelů, zpráv a hlášení, jak po linii podřízenosti a nadřízenosti, tak i po všech základních liniích součinnosti.

Tento fakt ovšem nikterak neznamenal, že bychom snad mohli v soudobé operaci splnit tento úkol spojení, který se v základních požadavcích skutečně nezměnil, stejnými způsoby, systémy, normami a tempy.

Zvažme nejdříve z hlediska základních požadavků velení charakteristické vlastnosti, klady a záporny našich současných spojovacích prostředků.

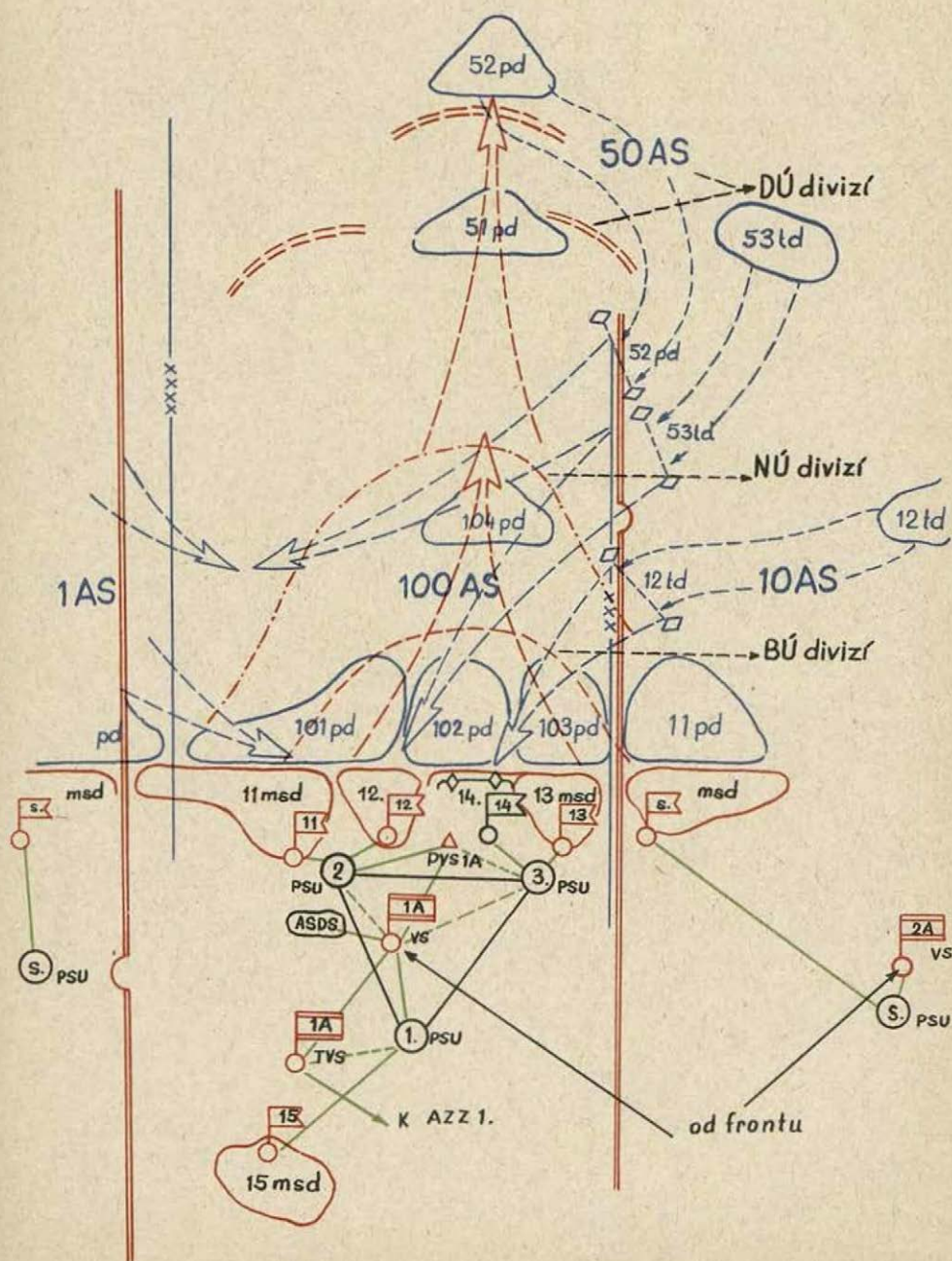
Linkové spojení je nejvhodnější náhradou osobního styku, neboť umožňuje přímé hovory velitelů a pracovníků štábů. Umožňuje dále účinné využití příslušné techniky jak šifrovací, tak techniky pro vícenásobné využití jednotlivých vedení. Dalším kladem linkového spojení je jeho odolnost vůči nepřátelskému rušení; odposlouchání hovorů je prakticky možné jen napojením se do vedení (ať přímým napojením, či indukčním). Naproti tomu je nutno počítat s ně-

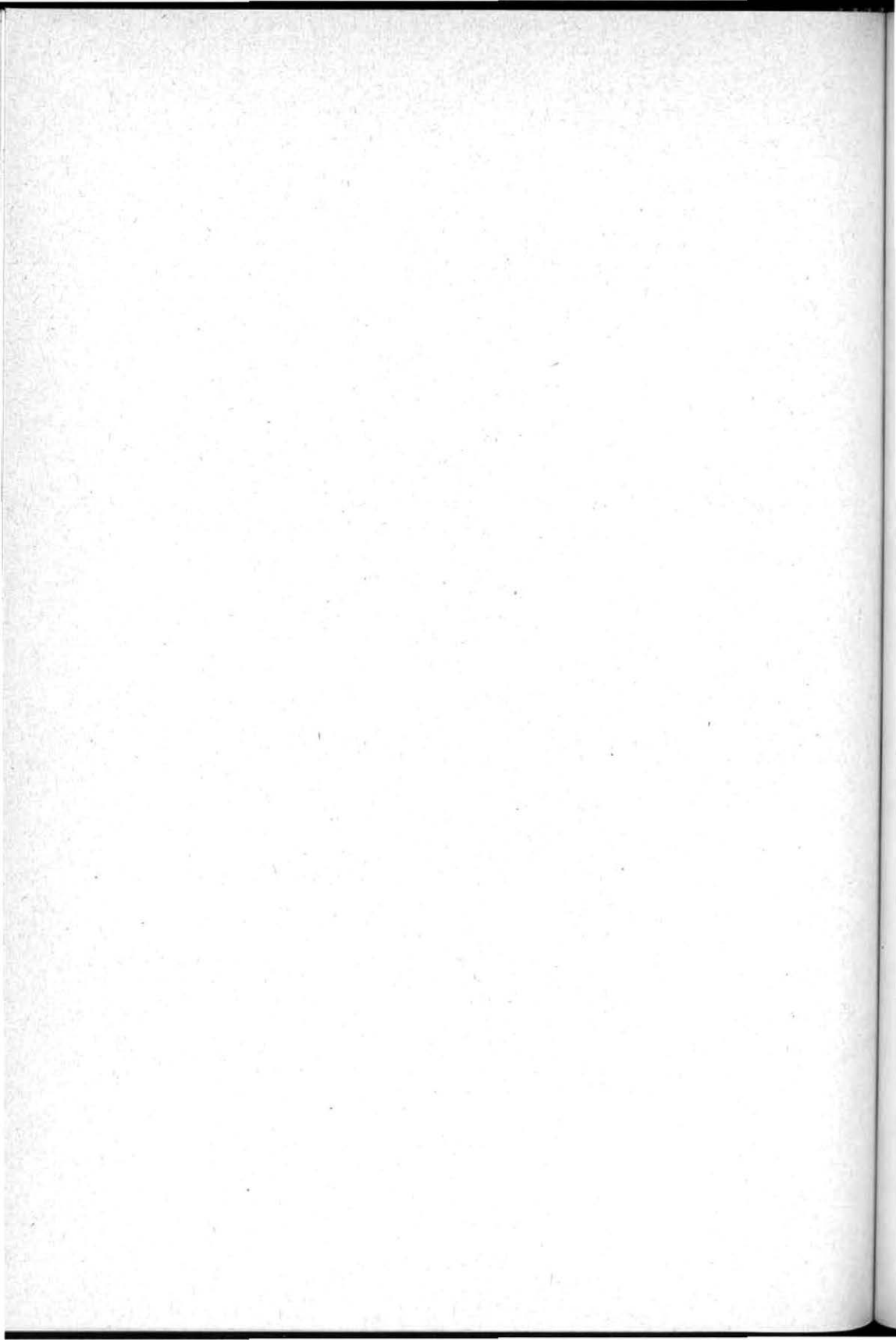
kterými nedostatky, slabunami linkového spojení, jako je na příklad poměrně značná těžkopádnost při zřizování nového spojení (hlavně v průběhu operace), a nemožnost překlenout prostory, jakkoli ovládané protivníkem. Linkové spojení je kromě toho značně zranitelné nepřátelskou činností a to jak palebnými prostředky všeho druhu, tak i záškodnickou a diverzní činností.

Spojení směrovými stanicemi má z hlediska svého využití v podstatě charakter linkového spojení, ovšem s některými rozdílnostmi. Směrové spojení je nepoměrně pružnější při zřizování a dovoluje překlenout i prostory ovládané nebo ohrožované protivníkem. Je zranitelné protivníkem jen v prostorech bezprostředního rozložení stanic. Z druhé strany však je již technicky rušitelné, i když v omezenějším rozsahu než rádiové spojení. K jeho nevýhodám je možno přičíst i to, že k zřízení svých stanic vyžaduje speciální terénní podmínky (přímou viditelnost bez mezipřekážek) a že je velmi náročné na připravenost a bojovou pohotovost obsluh svých vysunutých a nejčastěji osamocené rozmístěných stanic a mezistanic.

Rádiové spojení je nejrychlejším a nepohotovostním spojením z hlediska navázání spojení a přitom je schopné překlenout i území obsazená popřípadě ohrožená ne-

Scheima 1.

přítelem. Podle současného stavu naší spojovací techniky je jediným druhem spojení, jež umožňuje poměrně spolehlivé spojení i za pohybu. Jako nejzávažnější nevýhody rádiového spojení je nutno uvést velmi efektivní rušitelnost rádiového provozu a jeho plnou odposlouchatelnost nepřítelem. Závažnou nevýhodou rádiového spojení je skutečnost, že lze snadno zaměřit místa vysílání a že nepřítel může tak nepřímo zjistit odpovídající místa velení.

U spojení VKV stanicemi je nutno připočítat ke kladům i ztížené podmínky odposlouchání i rušení nepřítelem (ve srovnání s KV stanicemi), a malou váhu a malý rozměr rádiových stanic, jež umožňují jejich umístění i ve vrtulnících. Stejně tak výhodou VKV stanic je snížená náročnost na

speciální terénní podmínky (ve srovnání se směrovým spojením).

Spojení pohyblivými pojítky umožňuje přímý osobní styk velitelů a příslušníků štábů a bezprostřední doručování dokumentace. Je však naproti tomu značně náročné na čas, s výjimkou snad leteckých prostředků, které ovšem zase vyžadují vyhledání a udržování odpovídajících přistávacích ploch. Vrtulníky a letadla zpravidla působí i značné potíže při utajování míst velení.

Z uvedených vlastností jednotlivých druhů spojovacích prostředků vyplývá, že v soudobých operacích základem spojovacího systému budou pojítka směrová a rádiová, vhodně doplněná pojítky pohyblivými.

Abychom mohli názorněji sledovat požadavky, jež soudobá armádní útočná operace klade na spojovací systém a na spojovací prostředky v něm, použijme schematického rozpracování možné varianty soudobé útočné operace vševojskové armády.

Základní schéma řeší výchozí položení obou stran a rozpracovává hlavní myšlenky zámyslu obou stran pro první den operace. Na dalších schématech jsou znázorněny v časovém a prostorovém rámci operace útočící divize červeného a rozmístění míst velení divize a armády, jako nutný operačně taktický podklad pro řešení problematiky spojení na stupni armáda a divize. Přitom na příslušných schématech je i zakreslena možná varianta řešení spojovacího systému směrových pojítek; spojovací systémy KV rádiovými stanicemi, VKV rádiovými stanicemi a pohyblivými pojítky jsou pak řešeny na dalších stránkách tohoto článku.

*

Výchozí situace pro zahájení útočné operace 1. armády k 04.00 dne D (viz schéma čis. 1),

Řešení spojení pro dobu přípravy útočné operace vševojskové armády vychází zpravidla ze systému spojení předcházejících bojů. Veškeré změny, potřebné pro nově plánovanou operaci, musí zůstat utajeny. Rádiové spojení se zpravidla zcela odmlčí a vojska přejdou na využívání hlavně linkového a směrového spojení a spojení pohyblivými pojítky.

Systém linkového a směrového spojení je nutno přitom vybudovat tak, aby nejen vyhovoval potřebám doby příprav k operaci, nýbrž aby i vytvářel základ systému spojení pro vedení útočné operace a zároveň umožňoval přizpůsobení se jakékoli situaci vojsk.

V našem článku neřešíme systém linkového (kabelového) spojení; je však samozřejmé, že v první řadě v přípravném období každé operace bude využito všech možností stálých kabelových a vzdušných

vedení; stejně tak bude plně využita stavební kapacita stavebních jednotek spojovacích útvarů k vybudování linkového spojovacího systému.

Dnešní systém linkového spojení se však v podstatě neliší od linkového systému, úspěšně používaného v minulosti.

Proto v našem článku zaměřujeme se na otázky využití ostatních druhů pojítek s důrazem na dobu vedení armádní útočné operace, jejíž soudobý charakter podstatně ovlivnil způsob využití dosavadních pojítek (rádiové spojení a spojení pohyblivými pojítky), nebo kde jde o využití pojítek nových (pojítka směrová).

Tak na našem schématu čis. 1 je řešen prostorový systém směrových pojítek 1. armády; základem systému je vzájemně propojený trojúhelník tří PSU armády (PSU čis. 1, 2, 3).

Na tento trojúhelník PSU je pak napojen celý směrový spojovací systém útočné operace 1. armády:

- na PSU čís. 1 jsou napojeny VS 1. armády a VS 15. msd a je připraveno případné napojení i TVS 1. armády;

- na PSU čís. 2 — VS 11. msd a VS 12. msd PVS 1. A a PSU sousední armády (levý soused);

- na PSU čís. 3 pak VS 14. td a VS 13. msd a je připraveno případné napojení i PVS 1. A.

Front je napojen frontovými prostředky přímo na VS 1. armády; případné spojení front—divize, nebo front—PVS 1. armády je

uskutečnitelné propojením na telefonní ústředně VS 1. armády.

Pokud jde o rádiové spojení, bude nutno i pro dobu přípravy armádní útočné operace připravit potřebné rádiové směry a rádiové sítě, aby v případě nutnosti mohly být využity. Místa velení armády a divizí, připravovaná pro vedení operace, budou tedy zabezpečena nejen linkovým spojením a spojovacím systémem směrových stanic, ale i obdobným prostorovým systémem VKV rádiových stanic. Spojení KV stanicemi bude využito zpravidla pro KV rádiové směry VS armády a VS jednotlivých divizí a pro síť: VS armády, PVS armády a VS divizí.

Situace k 07.00 na schématu čís. 2: splnění bližšího úkolu divizí, tj. prolomení nepřátelského prvního pásma obrany.

Zahájením útočné operace atomovými údery a leteckou a dělostřeleckou přípravou zaktivizují se všechny druhy spojení, včetně KV a VKV rádiových sítí a rádiových směrů. Přitom je výhodné co nejdříve plně využívat ten systém spojení, který byl předem vybudován v době příprav útočné operace, tedy v první řadě linkové spojení a spojovací systém směrovými pojítky.

V naší situaci, kdy útočící prvosledové svazky pronikly prvním pásmem obrany, tj. do hloubky asi 20 km, je nutno vyřešit po spojovací stránce otázku přemístění divizních PVS. Změnou PVS divizí dojde na stupni divize—armáda ke změně systémů spojení PVS divize—VS divize a PVS divize—PVS armády (vedle změn všech případných dalších sítí či směrů, v nichž je účastníkem některé přemístěné PVS divize).

Abychom mohli podrobněji rozebrat problematiku spojení v dané situaci a řešit otázku nepřetržitého spojení i při postupném přemísťování míst velení, je nutno si ujasnit v první řadě technické otázky přemísťování míst velení (zde PVS divizí).

Uvažujeme PVS 12. msd. K 07.00 jsou jednotky divizí vzdáleny od původního PVS divize 20—25 km. Vyjdeme-li z požadavku, aby k 07.00 hod. velitel 12. msd byl schoven z nového PVS velet, a aby neopustil staré PVS dříve, než na novém PVS bude zabezpečeno potřebné spojení, dojdeme k následujícím kalkulacím:

- přesun velitelovy skupiny autem 50 až 60 minut (vrtulníkem 20—30 min.),

- před tím přesun rekognoskační skupiny 50—60 minut (vrtulníkem 20—30 min.),

- navázání nejnnutnějšího spojení rekognoskační skupinou pomocí VKV rádiových stanic 10 minut.

Celkem rozhodnutí o přemístění PVS divize a odjezd rekognoskační skupiny s nejnnutnějšími spojovacími prostředky měly by být provedeny s předstihem asi 120 minut (při přepravě vrtulníkem 60 minut).

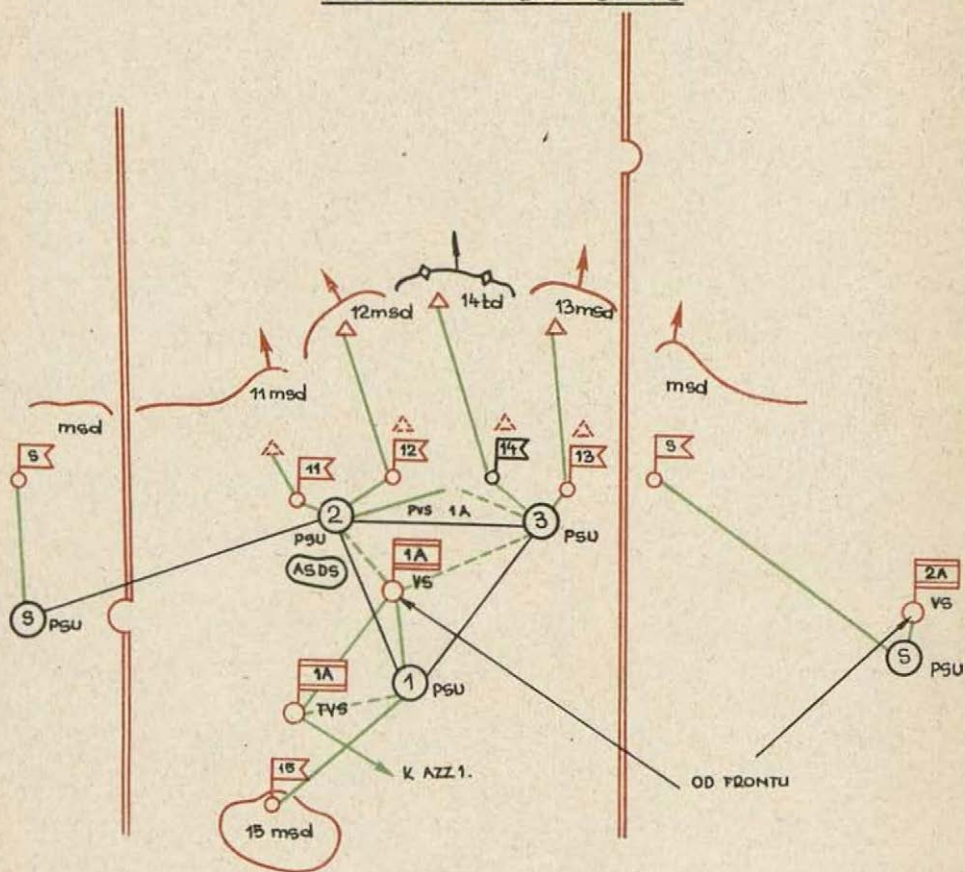
V případě přesunu rekognoskační skupiny auty mohou se s ní přesunout i prostředky směrových pojítek, jež mají k dispozici navíc celou dobu přesunu velitelovy skupiny (ať již auty, či vrtulníky) k napojení směrového spojení přímo na VS příslušné divize.

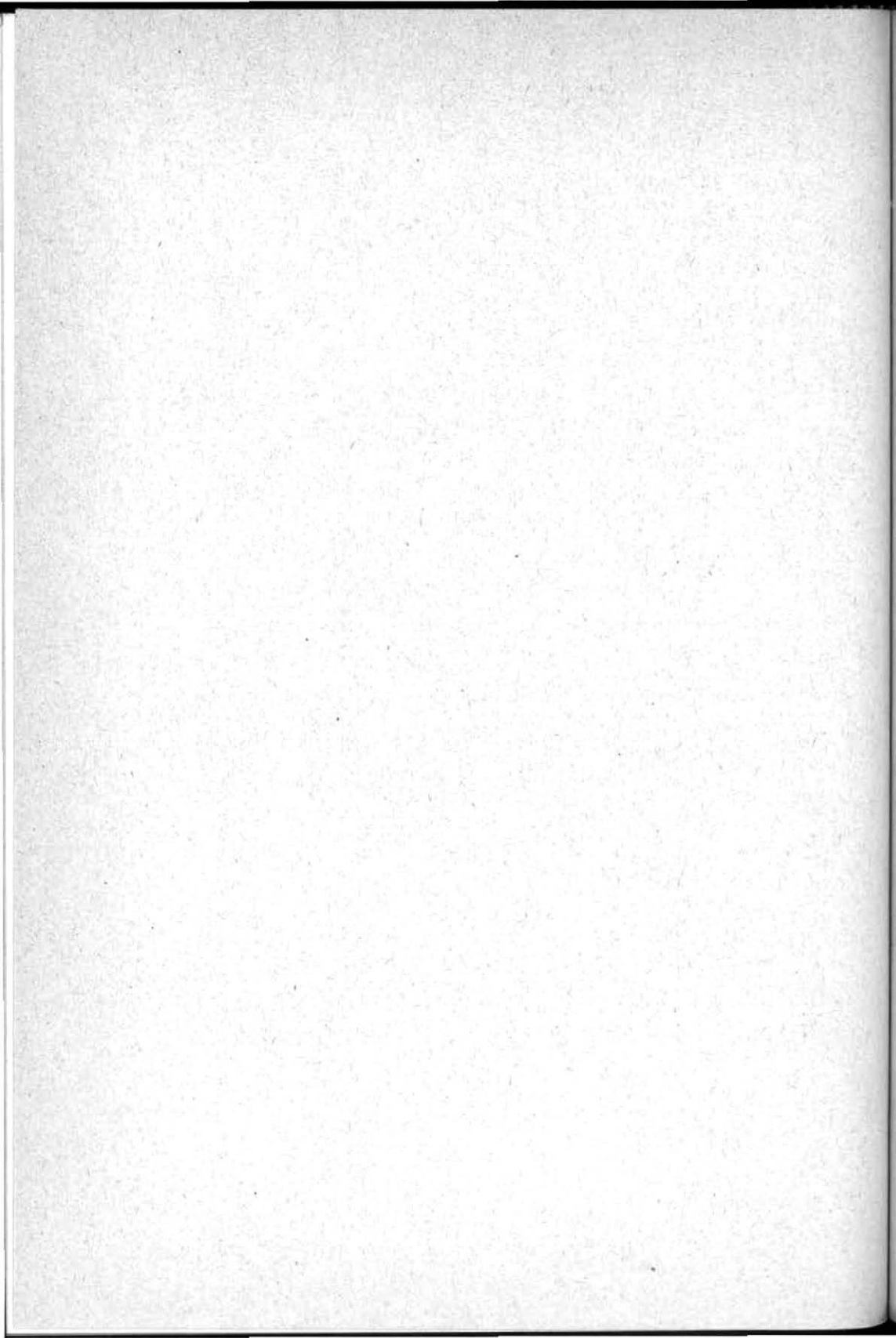
V případě přesunu rekognoskační skupiny vrtulníkem není dosud vžito směrová pojítka přesunovat rovněž vrtulníky, i když by to bylo prakticky možné po poměrně lehké úpravě, umožňující rychlé vyjmutí vlastní směrové stanice a příslušných zdrojů z dosavadních speciálních aut, naložení stanic a zdrojů do vrtulníku a zabezpečení spojovacího provozu na nově zaujatém místě velení. Jiná možnost je, předpusovat druhé položení pojítek určených pro PVS za útočícími vojsky tak, aby v době přiletu rekognoskační skupiny do prostoru nového PVS byla tam již příslušná skupina směrových pojítek a měla tak možnost aktivovat své spojení do přiletu velitele divize.

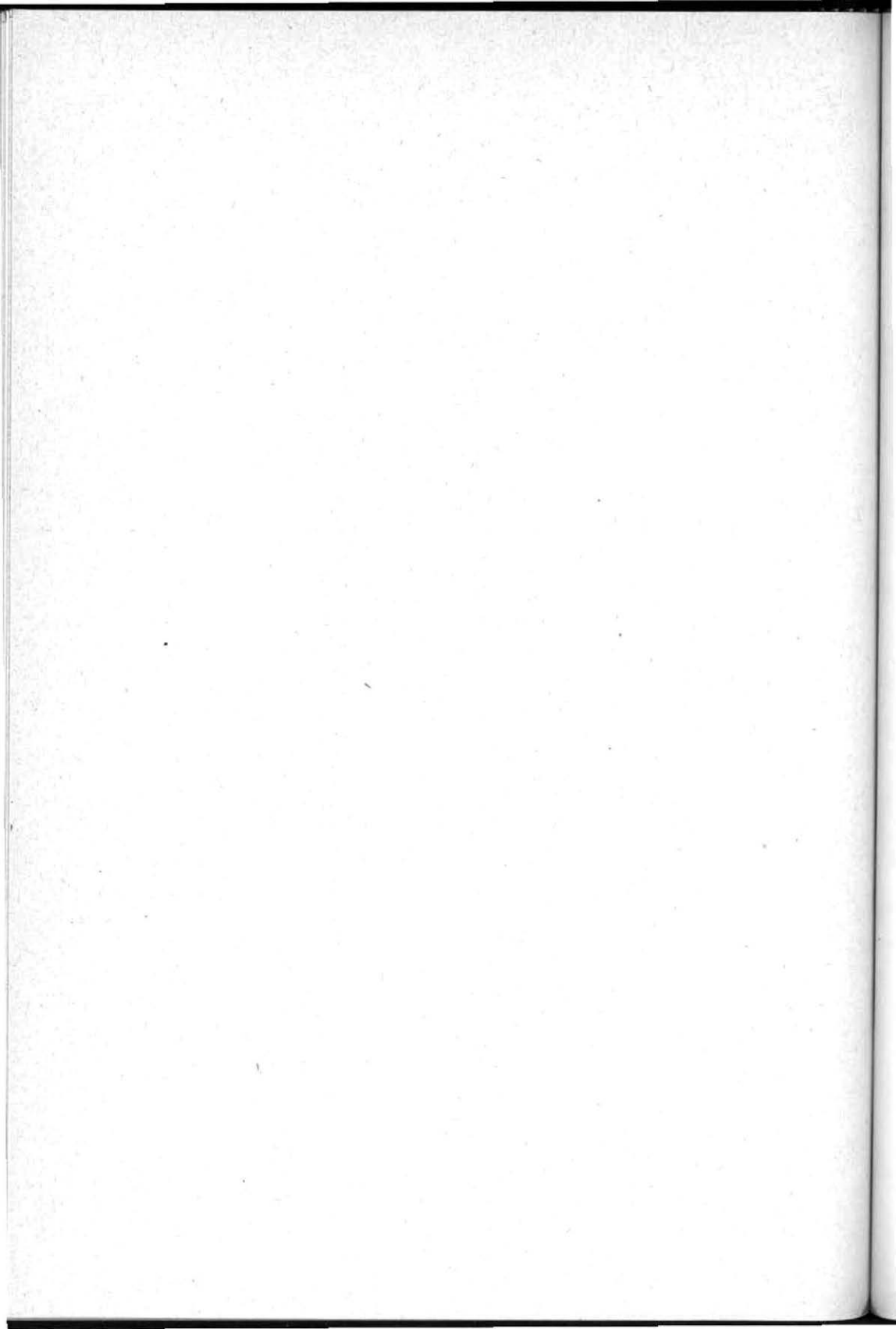
Jiným způsobem může se přemísťovat např. 14. td (viz schéma čís. 2); velitel divize s nejnnutnějším počtem příslušníků štábu divize využívá zde pohyblivého PVS na

Schéma 2.

SITUACE D1 - 07.00

transportérech vybaveného jako hlavním druhem pojítek rádiovými stanicemi, schopnými provozu za pohybu. Takovéto PVS nemusí se odtrhovat od vojsk, a může být stále co nejblíže k čelním jednotkám. Ovšem spojení směrovými pojítky může být uskutečňováno v tomto případě jen výjimečně při delších zastávkách tohoto pohyblivého PVS (například při převzetí velení po dobu, kdy VS divize je na delším přesunu — přemístění).

Naše současné vybavení štábu divize spojovacími prostředky však nezabezpečuje dvojí položení spojovacích prostředků pro přemísťování PVS divizí. Je tedy i ze spojovacích důvodů výhodnější systém PVS 14. td, to jest systém pohyblivého PVS na transportérech, kde pojítka určená pro PVS jsou neoddelitelnou součástí skupiny velitelovy; v takovém případě ovšem vysílání rekognoskační skupiny pro přemísťování PVS není z hlediska spojení nutné.

Situace k 11.00 (schéma čís. 3)

Čelní sledy útočící armády zahajují útok z chodu na druhé pásmo obrany nepřítele, bráněné 104. pd nepřítel (na niž byl proveden skupinový úder ZHN. Místa velení divizí a armády zaujatá k předchozí situaci (k 07.00) mají od jednotek v dotyku následující vzdálenosti:

- PVS divize — 20 km a
- VS divizí — 50 km (u divizí hlavního úderného uskupení armády);
- PVS armády — 50 km;
- VS armády — 80 km.

Situace vyžaduje přemístit jak PVS a VS divize, tak i PVS armády. Pokud se týká přemístění míst velení divizí, je možno několik řešení:

1. PVS divize převezme velení a VS divize přemístí se před ně na vzdálenost 5 až 10 km od čáry dotyku; poté PVS divize dočasně se sloučí s VS divize (řešení na schématu čís. 3).

2. VS divize zůstane na dosavadním místě; přemístí se nejprve PVS a teprve po něm VS.

3. VS divize přemístí se do prostoru dosavadního PVS; po převzetí velení orgány VS vysune velitel divize své PVS vpřed za svými prvosledovými pluky.

V našem řešení přemísťuje se např. VS 12. msd na vzdálenost 30—40 km. Aby mohl štáb 12. msd být k 11.00 na novém VS, musel by vyjet z dosavadního místa asi k 09.30, a jeho rekognoskační skupina s nejnútnej-

ším spojením ještě dříve. I zde bude tedy výhodné vyslat rekognoskační skupinu s VKV rádiovými stanicemi vrtulníkem tak, aby měla asi v 10.30 na novém VS divize zabezpečeno potřebné VKV rádiové spojení; v 10.30 pak odletí ze starého VS divize vrtulníkem náčelník štábu (NŠ) divize s hlavními funkcionáři štábu a dalšími VKV rádiovými stanicemi.

Vozidla VS divize (a spolu s nimi i spojovací prostředky směrové a KV, a vnitřní spojení VS divize) musí odejet co možná nejdříve, nejlépe ihned za prvosledovými pluky divize; tak bude možno, aby na novém VS byly tyto prostředky k dispozici s takovým časovým předstihem, aby zabezpečily příslušná spojení do přiletu NŠ na nové VS.

Pokud se týká PVS armády, bude rovněž nutno vyřešit jeho přemístění. Aby však bylo zabezpečeno potřebné spojení velitele armády, musíme vyřešit zároveň i rozšíření teritoriálního systému směrových pojítek zřízením nového PSU (čís. 4) v prostoru poblíž budoucího PVS armády. Aby nový PSU-4 byl schopen v 11.00 přijmout spojení směrovými stanicemi od tří prvosledových divizí armády, musí do svého prostoru umístění přibýt asi o 30—40 min.

Proto prostředky, vyčleněné pro zřízení PSU čís. 4 přesunují se v sestavě 13. td, aby včas mohly být dirigovány na později upřesněné místo nového PSU čís. 4. Nově zřízený PSU čís. 4 zabezpečí pak směrové spoje k 12., 14. a 13. divizi a PVS armády, přičemž bude propojen i na PSU čís. 3 a v případě potřeby i na PSU čís. 2. Je samozřejmé že kromě spojení směrovými pojítky (včetně přímého spojení VS 1. armády, PVS 1. armády) bude velení velitele armády z nového PVS zabezpečeno VKV i KV rádiovým spojením.

Takováto opatření umožní veliteli armády uskutečnit přesun PVS armády v poměrně krátkém čase. Uvažujeme-li přesun vrtulníkem a chceme-li zabezpečit, aby velitel armády k 15.00 mohl z nového PVS velení, musíme k 14.00 dosáhnout pohotovosti spojení z nového PVS armády a proto zhruba s hodinovým předstihem (tedy v 13.00) vyslat vrtulníkem rekognoskační skupinu s příslušnými spojovacími prostředky.

Velitel armády v tomto případě bude mít ztížené podmínky spojení pouze během vrtulníkového přesunu, kdy bude nucen udržovat spojení VKV rádiovými stanicemi, umístěnými ve vrtulníku.

Místa velení 11. msd a jejich celkový spojovací systém vázaný na VS armády, k této době mohou zůstat beze změny.

Situace k 15.00 (viz schéma čis. 4) vyžaduje, aby velitelé 12., 14. a 13. divize veleli ze svých PVS, vysunutých za bojujícími pluky.

K 11.00 byla VS divizí přesunuta do prostoru PSU-4 a napojena svými směrovými stanicemi na směrový systém armády. Velitelé těchto divizí, pokud se nepřemístili již dříve, přemístili se dočasně na nově zaujatá VS svých divizí a podle potřeby a možnosti vyslali rekognoskační skupiny pro vyhledání nových PVS divize tak, aby k 15.00 měli na nich zabezpečeno nutné spojení a mohli se na ně vrtulníky přemístit.

Problémem, který musí velitel a štáb armády k této situaci vyřešit, je reakce na bezprostřední úhrozu nepřátelské protizteče (silami 12. td) a pravděpodobnou úhrozu protiúderu do pravého boku ve večerních hodinách (silami 52. pd a 53. td druhosledového sboru nepřátelské armády).

Operačně taktické řešení velitele armády může být následující:

- protizteč 12. td odrazit silami 13. msd a armádními PT prostředky;
- k odrazení hrozícího večerního protiúderu 52. pd a 53. td využít části sil 13. msd, armádních PT prostředků a druhosledové 15. msd.

Z hlediska spojovacího systému armády může případný úspěch nepřátelské protizteče a hlavně očekávaného večerního protiúderu ohrozit zejména PSU-4. NŠ armády rozhodl proto doplnit armádní spojovací systém směrových pojitek novým směrem vedeným západněji a vybudovat VS čis. 5 a pro prostor zvolený jako příští VS armády připravit vybudování PSU čis. 6.

Situace k 19.00 (viz schéma čis. 5)

Protizteč nepřátelské 12. td byla vcelku úspěšně zastavena, avšak protivník uspěl vyvést 52. pd a 53. td na čáru rozvojení pro provedení protiúderu. Druhosedlová 15. msd červeného má za úkol odrazit protiúder nepřítel.

Systém směrového spojení byl v 19.00 přeorientován na PSU čis. 2, 3, 5, 6 (viz schéma).

V armádním směrovém spojovacím systému byl zrušen ohrožený PSU-4 a zbytečný již PSU-1. Přitom VS armády se zapojí na PSU-2 a PSU-3 a přímými směry i na PVS a TVS 1. A.

VS 12. msd a 14. td spolu s nově přesunutým PVS armády zapojují se na PSU-6; 11. msd pak na PSU čis. 5. Zapojením VS 13. msd současně na PSU-5 a PSU-3 a VS

nově zasazené 15. msd na PSU-5 a PSU-6 vytváří se možnost dalšího rozšíření prostorového směrového systému 1. A.

Situace D-2 k 04.00 (viz schéma čis. 6)

1. A se podařilo během noci zastavit nepřátelský protiúder silami nově zasazené 15. msd, prvosledové 13. msd a využitím armádních a částí frontových PT prostředků.

14. td pronikla do operační hloubky nepřátelské obrany a spolu s 12. msd armády vytváří výhodné podmínky pro další rozvíjení útočné operace, k čemuž velitel zasazuje i nově přidělenou další tankovou divizi.

VS armády k této době je již přemístěno do prostoru PSU-6 a podle našeho řešení je na VS i velitel armády (mohl by ovšem být i na novém PVS armády, vysunutém za 14. td).

V každém případě však v prostoru ovládnutém k 04.00 (D-2) silami 13. td organizuje armáda další PSU (čis. 7).

K této době front převzal zabezpečení spojení s 1. A na nově VS 1. A a součinnostní směrové spojení s oběma sousedními armádami (viz schéma čis. 6).

Povšimněme si nyní problematiky přemístování VS armády.

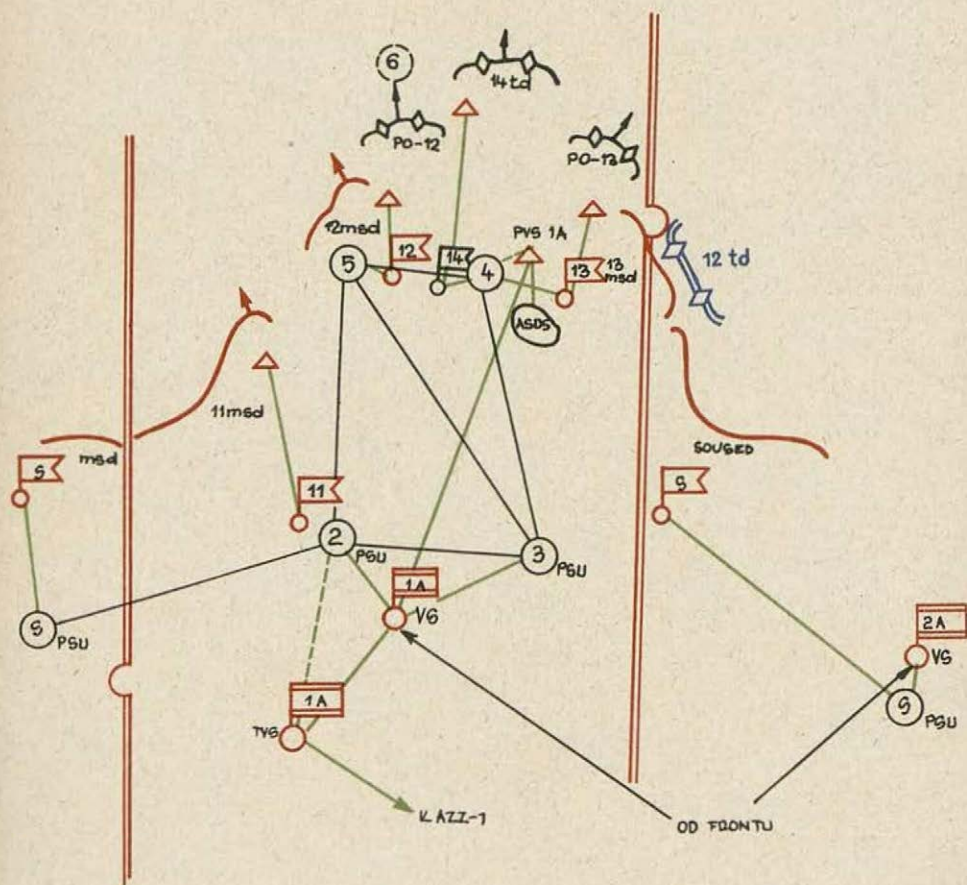
V našem případě šlo o přesun VS armády na vzdálenost 120 km. Při přesunu auty je nutno počítat 3–4 hodiny času. Jestliže by měla být dodržena zásada, aby před opuštěním dosavadního VS měl štáb zabezpečeno na novém VS elaspouh nejnutnější spojení, např. VKV rádiovými stanicemi, bylo by třeba další 3–4 hodiny času pro přesun rekognoskační skupiny.

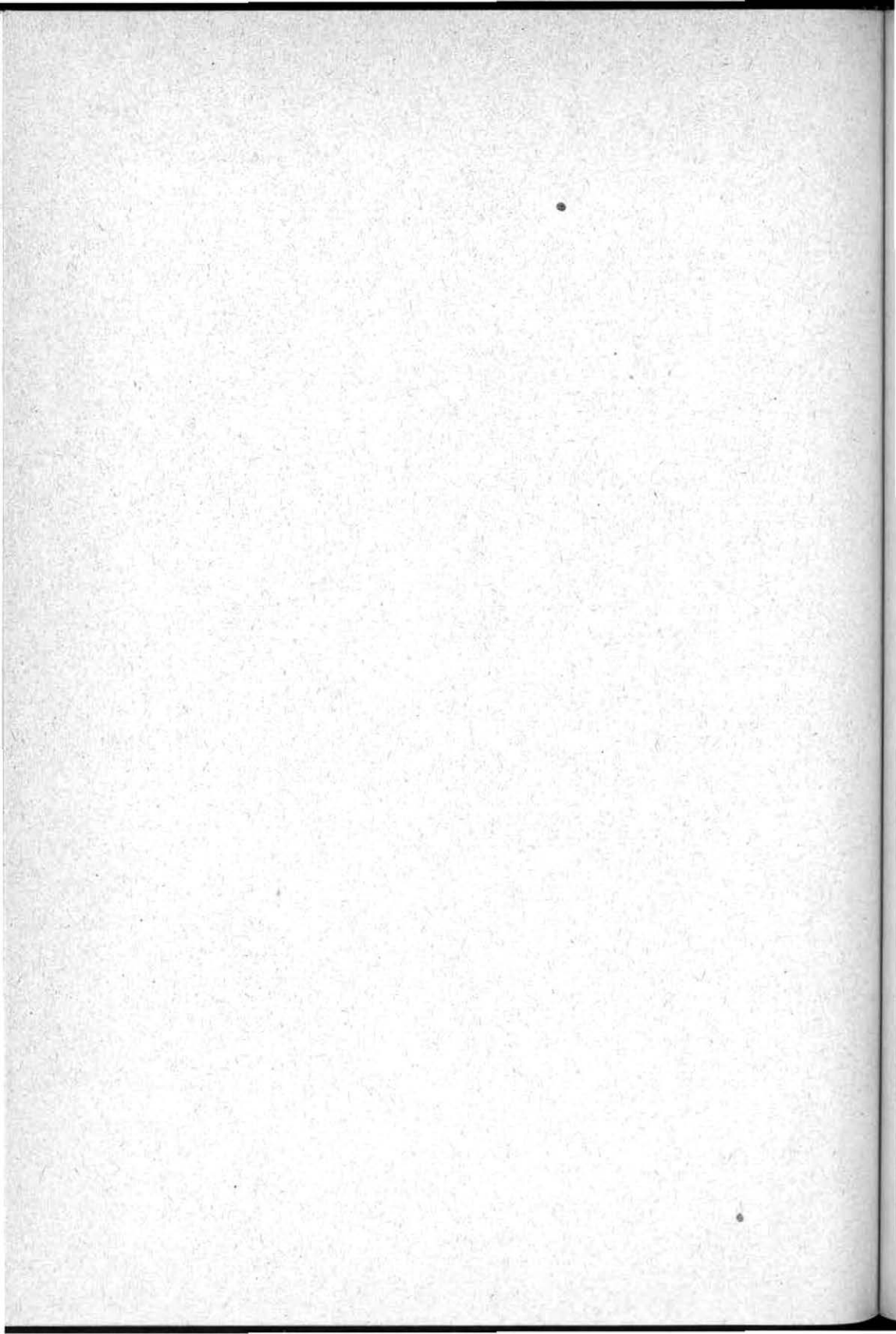
Nové VS by tedy musilo být nejen zvoleno a schváleno, nýbrž i ovládnuto našimi útočícími čelními sledy 6–8 hodin před dobou, kdy má na novém VS převzít velení, po svém přesunu, náčelník štábu.

I když tuto dobu zpravidla bude možno zabezpečit, bude nutno používat při přemístování VS armády vrtulníků.

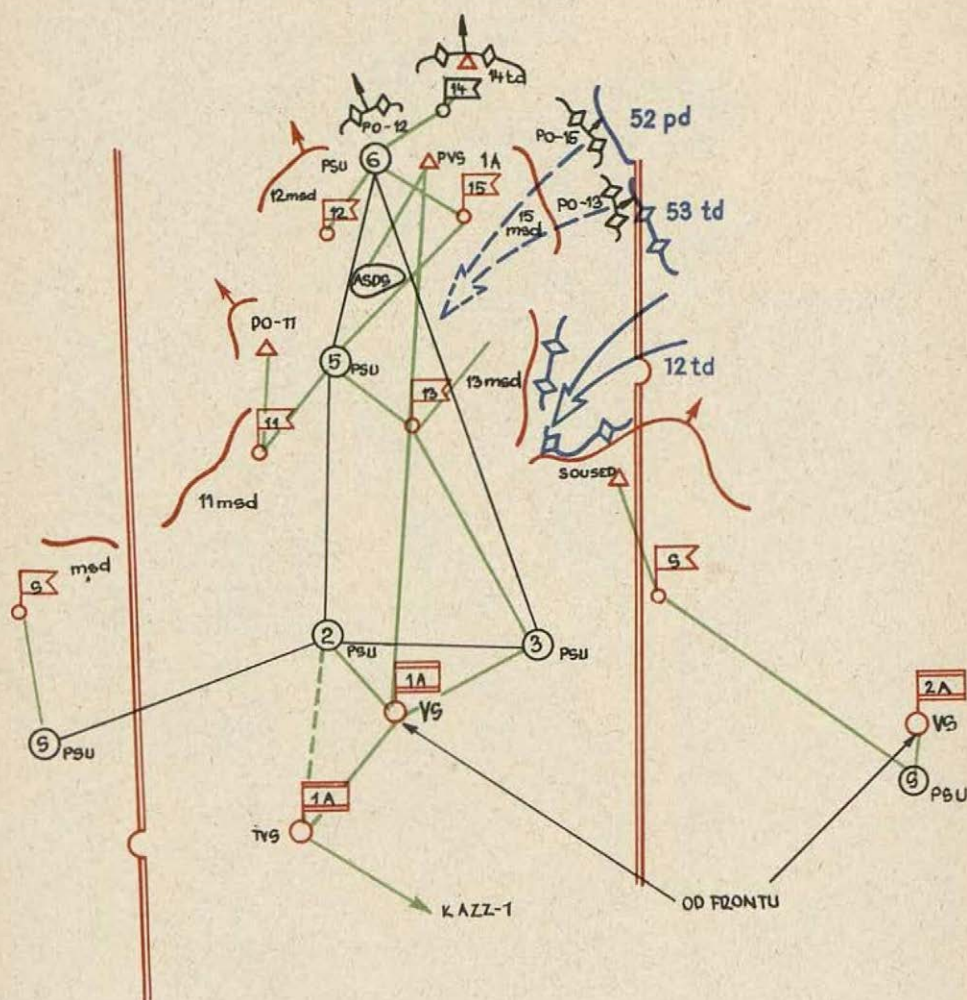
Rekognoskační skupina na vrtulníku s VKV rádiovým spojením může překlenout vzdálenost 100–120 km za 1,5–2 hodiny, navázání potřebného spojení VKV rádiovými pojítky může být zabezpečeno do 15 minut. Zhruba za 2–2,5 hodiny po odletu re-

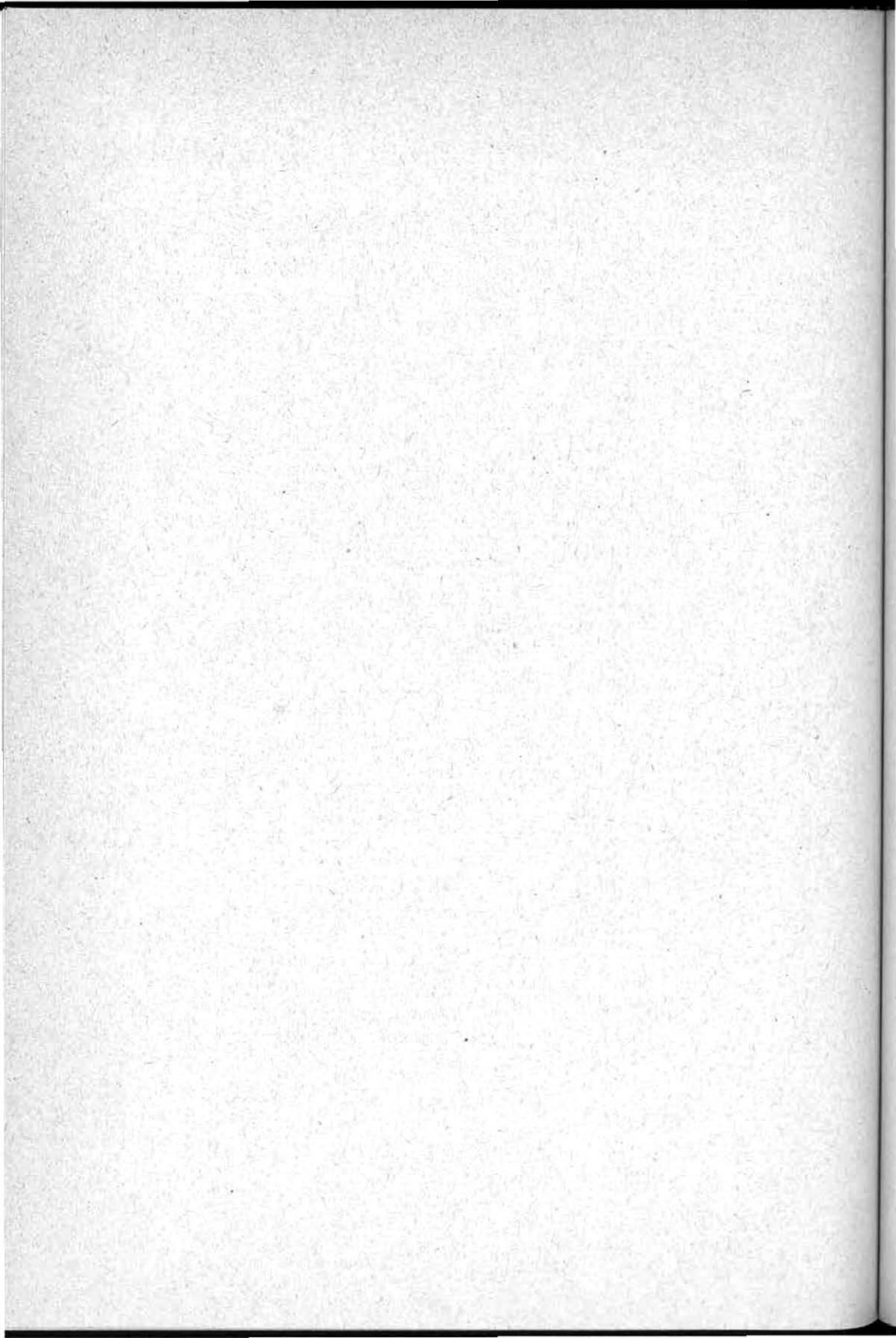
SITUACE D1-15.00

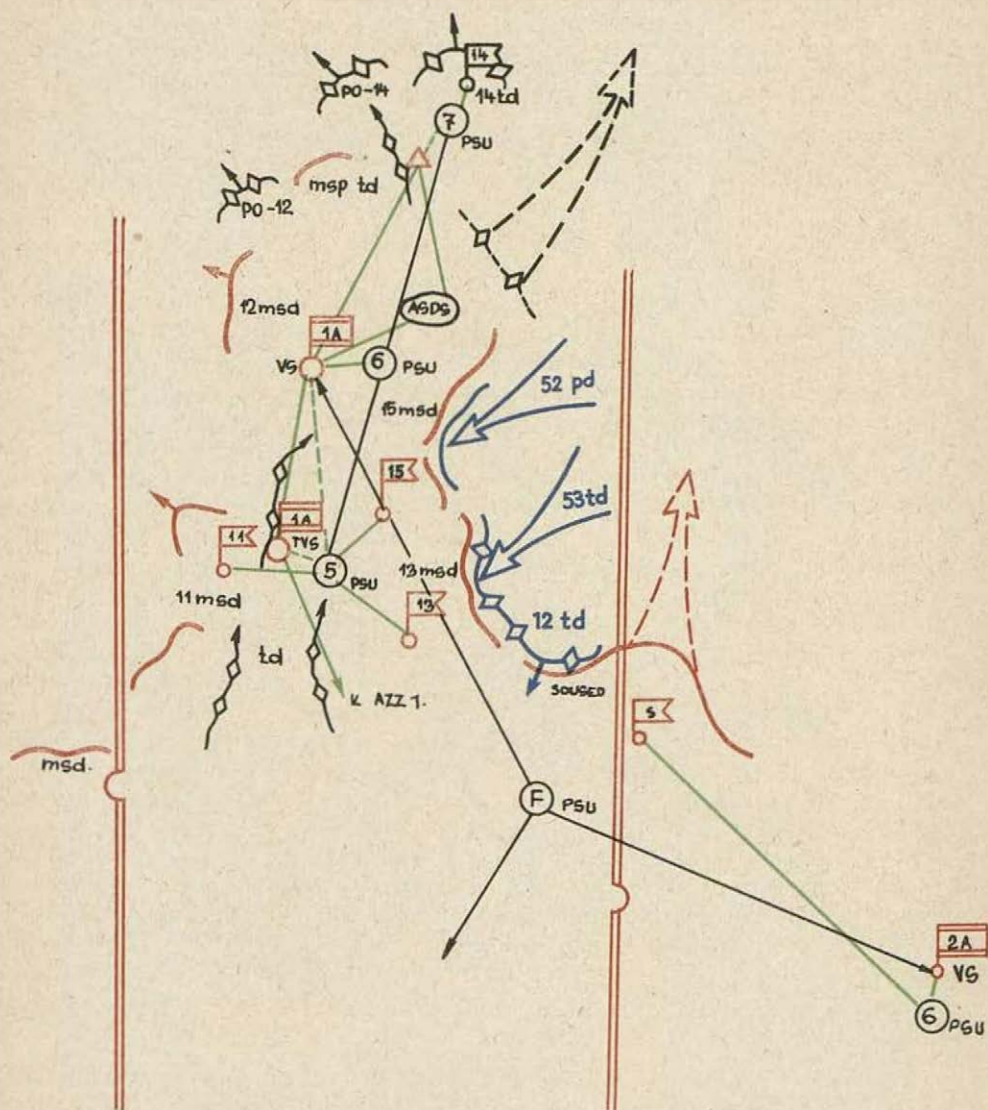

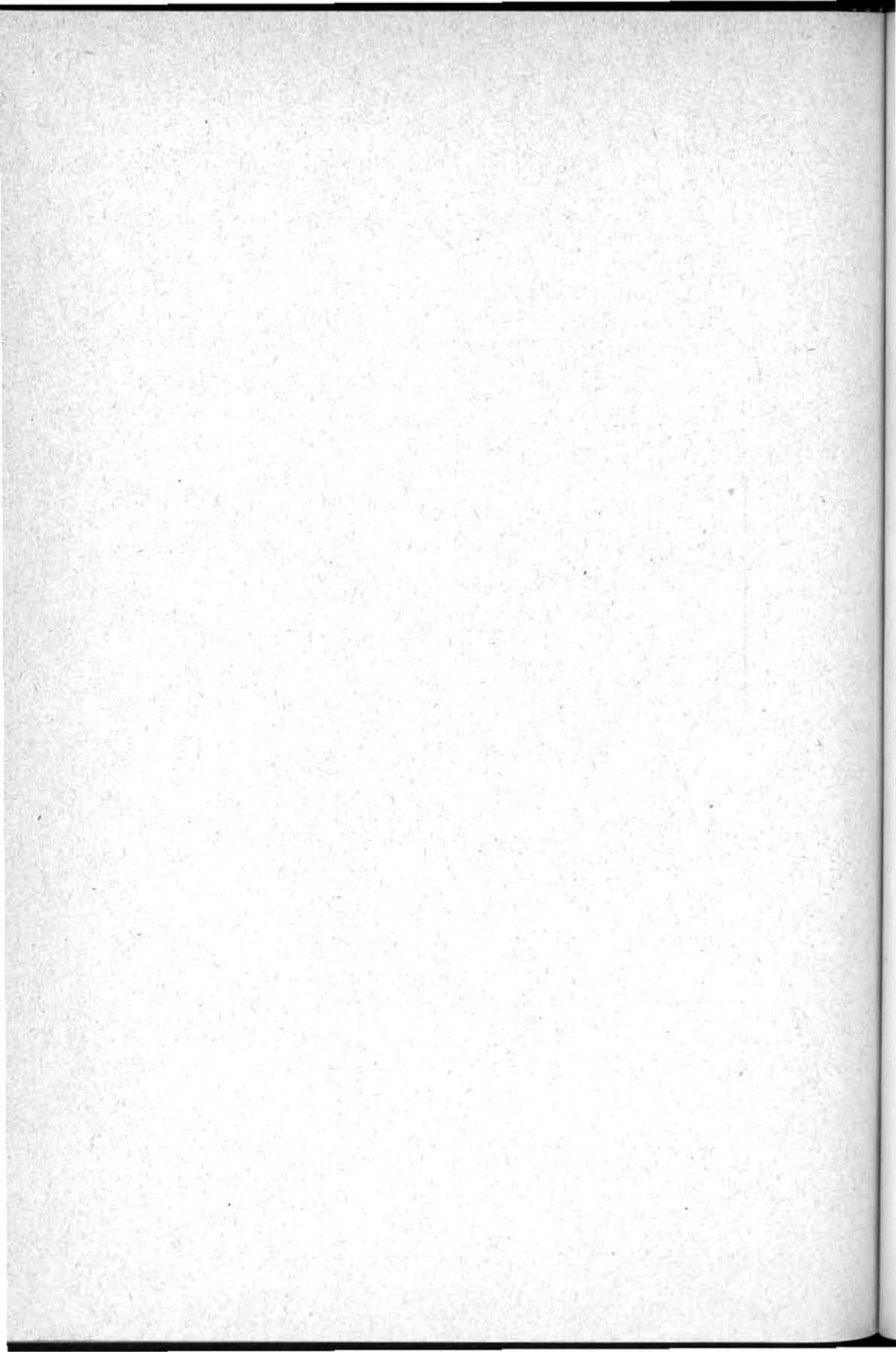
SITUACE D1-19.00

SITUACE D2-04-00

kognoskační skupiny (s VKV pojítky) může dát NŠ armády rozkaz pro přesun osazenstva VS vrtulníky. Tak doba přemístění náčelníka štábu a hlavních funkcionářů velitelství armády zkrátí se na 2 hodiny.

V našem případě byl ovdádnut prostor nového VS armády čelními sledy útočící 12. msd a 14. td kolem 18.00 hodin; v této době může dát NŠ armády rozkaz k odletu rekognoskační skupiny, která pak je schopna do 20.30 zabezpečit spojení na novém VS. NŠ může vylézt z dosavadního VS ve 20.30 až 21.00 a osobně převzít velení na novém VS armády ve 22.30 hodin.

Pokud se týká přemísťování TVS armády, je zde problematika zhruba obdobná jako při přemísťování VS armády; zpravidla

však nebude nutno přemísťovat TVS armády vrtulníky a postací přemístění auty.

V našem případě bude se TVS přemísťovat na vzdálenost asi 80 km, což si vyžádá 2—3 hodiny přesunu vlastního TVS; včetně potřebného předstihu pro rekognoskační skupinu (další 2—3 hodiny) bude tedy třeba 4—6 hodin před obsazením nového TVS vydat rekognoskační skupině úkol a odešlat ji s potřebnými pojítky: s VKV stanicemi a směrovou stanicí k zapojení TVS armády do příslušných prostorových systémů VKV a směrové spojení, dále KV rádiovou stanicí pro spojení v síti míst velení armády (VS, PVS, TVS) a konečně s vlastními pohyblivými pojítky (včetně vrtulníků a letadel).

Zhodnotíme-li z hlediska spojení soudobou útočnou operaci vševojskové armády, dojdeme k závěru, že důsledky změn v jejím současném pojetí projeví se na spojení a spojovacích prostředcích v podstatě ve třech hlavních směrech:

Značně vzrostla prostorová rozlehlost spojovacího systému v soudobé útočné operaci vševojskové armády. V tomto směru projevují se důsledky rozhodnosti cílů a celkového rozmachu soudobé útočné operace. Projevují se důsledky velké manévrovací schopnosti dnešních armád na bojišti, činnost vojsk po směrech a celkově větší vzdálenosti v průběhu operace mezi jednotlivými místy velení téhož stupně a stejně tak mezi odpovídajícími místy velení armády a divizí.

Podstatně se zvýšily časové nároky na spojovací systém vojsk. Rychle se měnící situace na bojišti vyžadují rychlá rozhodnutí velitelů a rychlé předání příslušných rozkazů a pokynů vykonavatelům. Rovněž výsledky průzkumu nepřátelských cílů (hlavně ZHN) musí být co nejdříve dodány prostřednictvím spojovacích prostředků tomu veliteli, který disponuje prostředky, použitelnými pro jejich ničení.

Stejně tak i systémy uvědomování vojsk (PVO a PAO) musí i v současné armádní operaci kalkulovat s minutami a se zlomky minut.

Velmi vzrostl stupeň ohroženosti spojovacího systému útočící armády nepřátelskou činností. Zvážíme-li nebyvale ničivé možnosti ZHN, nesouvislou frontu s odkrytými boky a rozsáhlými prostory v týlu proniknuvších sil útočící armády, které jsou ovládány mnohdy ještě po dlouhou dobu nepřítelem, pak nám vynikne zřetelně vysoká ohroženost spojů útočící armády, zejména pak těch prvků jejího spojovacího systému, jež jsou rozmísťovány osamoceně, po kopcích apod. Zejména při proniknutí útočících vojsk do operační hloubky nepřátelské obrany a na území protivníka bude situace uvedených prvků spojovacího systému útočících velmi obtížná.

*

Pokusme se v další části článku vyhodnotit dosavadní teoretické úvahy spolu se zkušenostmi z praxe štábů na posledních velitelsko-štabních cvičeních v některých závažných otázkách, ovlivňujících systém spojení v útočné operaci vševojskové armády.

A. Místa velení na stupni divize-armáda:

1. PVS divize musí zabezpečit velení útvarům divize na hlavním směru; vzdálenost od čáry dotyku v našich terénních podmínkách měla by být asi 2–4 km. Takovýto úkol tedy vyžaduje, aby PVS divize bylo schopno sledovat vojska útočící tempem až 100 km za den (průměrné tempo více než 4 km za hodinu), což může plnit jedině plně mobilní, početně malá skupina velitele divize.

Spojovací prostředky takového PVS musí pak být schopny i provozu za pohybu, čemuž z dnešní naší spojovací techniky u divize vyhovuje jedině rádiové spojení (VKV a KV rádiové stanice).

Spojovací prostředky PVS divize musí veliteli divize zabezpečit spojení:

- s veliteli alespoň prvosledových pluků divize,
- s velitelem armády na PVS (popřípadě na VS) armády,
- s náčelníkem štábu divize na VS divize.

Tato spojení velitele divize s PVS divize mohou být uskutečněna jednak VKV rádiovými stanicemi (v síti PVS divize — velitelé prvosledových útvarů divize; a připojením VS divize na prostorový VKV-systém armády), jednak KV rádiovými stanicemi (v síti PVS divize — VS divize — velitelé pluků; v síti míst velení divize (PVS-VS-TVS); a v síti velitele armády s veliteli divizí) a jednak směrovými stanicemi (na směru PVS divize — VS divize). Všechna uvedená spojení z PVS divize pak je nutno zdvojit pohyblivými pojítky (vrtulníky,auty, motocykly apod.).

2. VS divize má být podle požadavků našich takticko-operačních norem v útočné operaci armády vzdáleno od čáry dotyku kolem 10 km. Jestliže způsob velení z PVS divize formou krátkých ústních (rádiových) pokynů, rozkazů, zpráv a hlášení umožňuje veliteli divize velet zásadně za pohybu a z kratších zastávek, pak velení z VS divize musí být zabezpečeno jinou formou. VS divize musí totiž vytvořit pracovníkům štábu divize vhodné podmínky pro písemné či grafické zpracování potřebné dokumentace.

VS divize bude tedy nejčastěji pracovat formou zaujímání stabilních míst, spojených s rozvinutím potřebných zařízení na místě; přemísťování VS divize bude pak prováděno po skocích, z jednoho takto rozvíjeného místa na místo druhé.

Charakter soudobého útočného boje ovšem i zde si vynucuje, aby VS divize bylo organizováno a materiálně vybaveno jako

vysoce pohyblivé, v každém případě plně motorizované.

Spojovací prostředky VS divize musí pro NS divize zabezpečit spojení:

- s velitelem divize na PVS divize (viz předchozí část článku),
- s NS armády na VS armády,
- s veliteli pluků divize.

Spojení VS divize — VS armády musí být zabezpečeno jak VKV rádiovými stanicemi (zapojením se VS divize na prostorový systém VKV rádiové spojení armády), tak KV rádiovými stanicemi (na rádiovém dálkopisném směru VS armády — VS divize a popřípadě i v KV rádiové síti VS armády — PVS svazků), stejně tak i směrovými pojítky (napojením VS divize na prostorový systém směrových pojítek armády), vrtulníky, letadly a ostatními pohyblivými pojítky.

3. TVS divize musí zabezpečit náčelníku týlu divize možnost řízení všestranného materiálního zabezpečení boje divize. Spojení TVS divize provádí se rovněž VKV-rádiovými stanicemi (přímým spojením TVS divize — VS divize; napojením se na armádní prostorový systém VKV; zvláštní VKV rádiovou síť TVS divize — týlová zařízení divize), dále v KV rádiové síti míst velení divize a účastí KV stanice TVS týlu v rádiové síti TVS armády — TVS divizí; rovněž velení týlům podřízených pluků je nutné zabezpečit KV rádiovou sítí TVS divize — týly pluků. Směrová pojítka TVS divize zabezpečují pak potřebné spoje jednak přímým směrem TVS divize — VS divize a možností připojení se TVS divize na prostorový systém směrových pojítek armády. TVS divize pak nadto je zabezpečeno i svými pohyblivými pojítky.

4. PVS armády je předurčeno pro velení velitele armády svazků na směru hlavního úderu a vysunuje se na úroveň rozmístění VS divizí (tj. kolem 10 km od čáry dotyku). Jeho spojení je organizováno:

VKV rádiovými stanicemi

- zapojením VKV rádiové stanice na prostorový systém frontu;
- zapojením další VKV rádiové stanice na prostorový systém armády;
- VKV rádiovou stanicí v síti PVS armády — PVS divizí na hlavním směru.

KV rádiovými stanicemi

- v KV síti velitele frontu (kde současně je řešitelné součinnostní spojení s ostatními armádami frontu);

- v KV síti míst velení armády (VS, PVS, TVS armády);
- v KV síti PVS armády a PVS divizi (s účastí i VS armády).

Spojení směrovými pojítky je zabezpečeno

- zapojením PVS na prostorový systém směrových pojítek armády, při čemž je zde nutno počítat i s přímým směrem VS — PVS;

všechna spojení velitele armády z PVS jsou samozřejmě zdvojeňována pohyblivými pojítky, hlavně vrtulníky.

5. VS armády je hlavním místem velení v armádě; musí velitel a štáb armády zabezpečit co nejvýhodnější podmínky k přípravě a vedení operace. Je nutno vycházet z požadavku, aby VS armády i při vedení operace umožňovalo trvale štábu pracovat na potřebné dokumentaci. Z tohoto důvodu je nutno počítat s co možno nejnižším počtem přemístování VS armády: nejlépe jednou maximálně dvakrát během 24 hodin. Splnění tohoto požadavku vyžaduje ovšem technické vybavení takovými spojovacími prostředky a takovým jejich počtem, aby VS armády mohlo plnit svou funkci i při vzdálenosti (byť krátkodobě) 100 a někdy i více km.

VKV spojení VS armády musí být zabezpečeno vybudováním prostorové VKV rádiové sítě armády (organizuje a provádí ji VS armády), na kterou se napojují jednotliví účastníci, včetně VS armády. VS armády musí mít také patřičné VKV rádiové stanice, aby se mohlo napojit na obdobný prostorový VKV rádiový systém frontu.

KV rádiové spojení VS armády musí zabezpečit účast KV rádiové stanice VS armády v síti velitele frontu s PVS armád; dále je zřízena KV rádiová síť míst velení armády (VS, PVS, TVS) a KV rádiový směr ke každému svazku armády a konečně i KV rádiová síť armády s VS divizí.

Ve spojení směrovými pojítky je VS ar-

mády organizátorem i prostorového systému PSU směrových pojítek armády. Vlastní VS pak má své směrové stanice k napojení na příslušné PSU tohoto systému. Jak bylo uvedeno ve statí o PVS armády, je třeba zabezpečit i přímé spojení směrovými pojítky mezi VS armády a PVS armády a stejně tak i mezi VS armády a TVS armády.

Zdvojení všech potřebných spojů pohyblivými pojítky (vrtulníky, letadly, auty atd.) je dnes na stupni divize-armáda naprostou nutností.

6. TVS armády musí být svým umístěním a vybavením s to zajistit týlovým složkám štábu armády potřebné podmínky pro řízení všestranného materiálního zabezpečení vojsk jak v době přípravy, tak i v době vedení příslušné operace.

Spojovací prostředky TVS musí zajistit:

VKV rádiové spojení:

- zapojením se na prostorové VKV systémy jak frontu, tak armády;
- ve VKV rádiových sítích náčelníka týlu (TVS) s armádními týlovými útvary a zařízeními; je reálným vzhledem k počtu a druhu účastníků počítat na stupni týlu armády s potřebou 2—3 takových sítí;

KV rádiové spojení

- v síti TVS frontu — TVS armády;
- v síti míst velení armády (PVS, VS, TVS armády);
- v síti TVS armády — TVS svazků;

spojení směrovými pojítky

- zřízením přímého spojení směrovými pojítky mezi VS armády a TVS armády;
- napojením se TVS na prostorový systém PSU směrových pojítek armády;

spojení pohyblivými pojítky musí být i zde zdvojením všech technických spojů, v nichž je napojeno TVS armády.

B. Systémy prostorového řešení spojení

1. Prostorový systém směrových pojítek

Aby byly plně využity takticko-technické možnosti našich směrových stanic, přešly naše štáby na prostorový systém spojení směrovými pojítky. Na schématech 1 až

6 je tento systém rozpracován na variantu útočné operace vševojskové armády a na možný průběh operace během prvního dne jejího vedení. Vycházíme-li ze současné naší materiální situace, může štáb armády zabezpečit systém o počtu až 6 současně

zapojených PSU. Přitom je nutno kalkulovat s přímou vzdáleností jednotlivých PSU do 40 km (praxe však potvrdila normu 50 až 60 km), což dovoluje na směru hlavního úderu armády zabezpečit spojení do hloubky 100–150 a popřípadě i více km. Dnešní materiální vybavení našich směrových PSU dovoluje každému PSU napojit na sebe 6 (a po krátký časový úsek současně až 9 protistanic) — viz řešení na schématech čís. 1 až 6), což plně vyhovuje potřebě soudobé armádní útočné operace.

Napojením na tento spojovací systém armády systému frontového prostřednictvím ústředny na VS armády, do níž se front napojuje svými prostředky, získá se technická možnost hovoru kteréhokoli účastníka VS frontu s kterýmkoli účastníkem kteréhokoli místa velení armády a divize, pokud jsou tato napojena na armádní prostorový systém PSU směrových pojítek.

Výhledově bude však třeba, vzhledem k vysokému tempu útočné operace nahradit v soupravě předsunutého spojovacího uzlu armády (směrových pojítek) jednu ze stanic 40 km dosahu stanic frontového typu o dosahu nejméně 100 km. Tím bude vytvořena možnost vzájemného propojení armádních směrových PSU na vzdálenost 100 i více km. Začleněním takového PSU do sestavy například tankové divize bude možno v průběhu útočné operace velmi výhodně budovat hluboké spoje, mimo jiné i v případě jejího samostatného proniknutí do značné operační hloubky nepřátelské obrany.

2. Prostorový systém VKV rádiovými stanicemi

Na obdobných zásadách jako u prostorového systému směrových pojítek je možno uskutečnit prostorový systém VKV rádiovými stanicemi, neboť naše VKV/rádiové stanice mají možnost technické retranslace a tím možnost přímého propojení několika těchto rádiových stanic.

Podle současných názorů budujeme prostorový VKV rádiový spojovací systém armádní, a obdobný systém frontový, každý z nich na jiném vlnovém rozsahu.

Je proto třeba, jak bylo v předchozích statích ukázáno, plánovat na armádních místech velení zvláštní VKV rádiové stanice pro napojení se na oba tyto prostorové systémy VKV rádiového spojení.

I když dosavadní způsob této organizace VKV spojení splňuje požadavky velení, je nutno uvažovat o zlepšení jeho možnosti vybavením armády i výhodnými VKV rádiovými stanicemi s dosahem přes 100 km. Dále bude nutno prakticky využít možnosti vzájemného propojení hovorů, vedených na různých vlnových délkách.

3. Z důvodů vyšší odolnosti spojení vůči nepřátelské činnosti pak je záhodno předsunuté spojovací uzly prostorového systému směrových pojítek a prostorového systému VKV rádiových pojítek zásadně umísťovat do různých míst; neslučovat je, ač dnešní takticko-technické vlastnosti obou těchto druhů spojovacích prostředků by jejich společné umístění dovozovalo.

C. Spojení druhů vojsk

Velmi často se setkáváme s různými názory na potřebu speciálních spojení jednotlivých druhů vojsk (dělostřelectva, ženijního vojska, chemického vojska apod.).

Požadované speciální spoje druhů vojsk je nutno rozdělit na dvě skupiny (pro zjednodušení uvažujeme v dalším jen spojení velitele dělostřelectva armády):

1. na spojení s dělostřeleckými jednotkami, štáby a skupinami bezprostředního armádního podřízení (např. ADS, ADPTZ apod.);

2. na spojení s veliteli dělostřelectva svazků.

První skupinu spojí je nutno veliteli, popřípadě štábu dělostřelectva zabezpečit.

Zpravidla to budou VKV sítě. Nejméně jedna z nich, síť velitele dělostřelectva, na PVS a druhá síť, NŠ dělostřelectva, na VS.

Do obou těchto sítí budou uvedené dělostřelecké prvky zapojeny nejčastěji podle svého prostorového umístění, nebo podle rozdělení přímého velení jim mezi velitelem dělostřelectva na PVS a NŠ dělostřelectva na VS.

Druhou skupinu spojí nepovažuje autor za reálnou v našich podmínkách jako speciální spojení s velitelem dělostřelectva. Zde bude jak velitel dělostřelectva na PVS, tak NŠ dělostřelectva na VS využívat normálního spojení velitele a štábu armády.

Je ovšem třeba zabezpečit v určitých

časových úsecích operace (např. dělostřelecká příprava apod.) veliteli dělostřelectva přednostní právo na hovory. Rovněž tak je možno na takový časově krátkodobý úsek operace zabezpečit pro velitele dělostřelectva dočasný rádiový směr (rádiovou síť) s využitím zálohy pojítek příslušných míst velení.

Stejně zásady je třeba dodržovat i u ostatních druhů vojsk.

Přítom ovšem náš článek si neklade za cíl řešit problematiku takových speciálních spojovacích systémů, jako jsou např. hlásný systém PVO, požadované některými pracovníky štábů zvláštní spojení OPZH, nebo zvláštní spojení pro průzkum apod.

D. Problematika zrychleného přemísťování spojovacích prostředků

Při řešení přemísťování míst velení v situacích podle schémat 2 až 6 vyplynula potřeba rychlejšího přesunu spojovacích prostředků, než může zabezpečit automobil. Zvažíme-li ještě situaci na silnicích a cestách, např. v průběhu prvního dne útočné operace vševojskové armády, při automobilních přesunech míst velení na obsazeném nepřátelském území, dojdeme k požadavku řešit vzdušný přesun míst velení a spojovacích prostředků jako normální a běžný způsob jejich přemísťování.

Je-li dnes ve štábech vyřešen způsob přesunu vrtulníkem např. PVS armády, a to jak rekognoskační skupiny, tak vlastní skupiny velitele armády, pak není uspokojivě vyřešeno a ani praktikováno vrtulníkové přemísťování spojovacích prostředků. Možnosti vrtulníkového přesunu naší současné spojovací techniky jsou následující:

- u VKV rádiových stanic je přesun běžný a provádí se;
- u KV rádiových stanic je třeba vyřešit praktickou možnost přesunu vrtulníkem stanice a zdrojů a za tím účelem provést typizovanou úpravu jejich uložení v dosavadní automobilní variantě;
- u směrových pojítek je možno stanici a zdroje z automobilní varianty těchto pojítek vyjmout a vrtulníkem přesunout.

Na úrovni štábu armády pak je důležité vyřešit možnost vrtulníkového přesunu základních spojovacích prostředků (nebo potřebné jejich části) představeného spojovacího uzlu směrových pojítek, a zahájení provozu takto přesunutého PSU bez ohledu na dřívější či pozdější dodatečný příjezd automobilní techniky příslušného uzlu.

E. Výcvik a připravenost kádrů armádních spojovacích prostředků

Praxe našich velitelsko-štabních cvičení ukázala (a studium problematiky spojení v útočné operaci vševojskové armády tyto zkušenosti plně potvrzuje), že je třeba, aby obsluhu hlavních spojovacích prostředků armády tvořily stále kádry (nejlépe praporčici).

Naše současné spojovací prostředky, vzdor některým oprávněným požadavkům na jejich doplnění a vylepšení, jsou schopny zabezpečit velení v soudobé operaci. Avšak příprava potřebných kádrů není uspokojivě zabezpečena možnostmi dvouleté základní služby, kdy k přípravě takových vysokých specialistů, jako je obsluha rádiových stanic a stanic směrového spojení na velitelství vševojskové armády, je vyčleně-

na doba jen jednoho roku. Zařazením na takovéto funkce vojáků z povolání-praporčíků, je možno vychovat a vytvořit z nich během několika let základní kádry specialistů-spojařů.

Je ovšem třeba zvážit možnosti plného mírového využití těchto odborníků i jako materiálních orgánů a techniků různých mírových dílen apod., ovšem s trvalým zaměřením jejich výcviku na obsluhu a udržování příslušných spojovacích prostředků.

Pro výcvik jejich pomocníků, dalších příslušníků obsluh spojovacích prostředků štábu armády bude třeba vybírat a předem zajišťovat nováčky, prošlé svazarmovskou odbornou předvojskovou přípravou ve školách, závodech apod.

F. Možné formy řízení organizace spojení v soudobé útočné operaci vševojskové armády

Velení na všech velitelských stupních v soudobých podmínkách vedení ozbrojeného boje přímo závisí na kvalitě spojení. Sebelepší rozhodnutí, sebezávažnější zpráva či informace nemají praktické ceny, nebudou-li doručeny adresátu včas. Především je nutno přesně znát místo, kde se příslušné orgány velení právě nalézají. Náčelník štábu (armády i divize) musí mít neustálý přehled o jednotlivých místech velení svého velitelského stupně, svého nadřízeného velitele a štábu, a velitelů a štábů podřízených svazků (či útvarů).

Z toho ovšem vyplývá požadavek, aby přemístění VS podřízených divizí měl právo a povinnost osobně schvalovat jen NŠ armády a o změnách PVS podřízených velitelů divizí, schválených velitelem armády, aby byl okamžitě přímo informován velitelem armády, nebo jeho operačním, popř. spojovacím orgánem na PVS. Náčelník spojení armády pod osobním usměrňováním náčelníkem štábu armády (nebo může být tímto pověřen, jako svým speciálním úkolem, za NŠ jeho zástupce) zpracuje a vede pracovní mapu všech míst velení armády a podřízených svazků a jejich plánované přemísťování. Ve zvláštní příloze vede ovšem i časový plán tohoto přemísťování, který neustále sleduje a navrhuje náčelníkovi

štábu provedení či kontrolu u podřízených všech potřebných opatření, zabezpečujících plynulý a postupné přemísťování míst velení armády a divizí.

Souhlasně vede obdobnou mapu a plán spojovací důstojník vyčleněný u velitele armády na PVS armády a v souladu s náčelníkem spojení na VS navrhuje veliteli armády příslušná opatření pro přemísťování PVS armády a divizí. Náčelník spojení armády (a obdobně na stupni divize náčelník spojení divize) na podkladě této pracovní mapy s patřičným předstihem operativně rozpracovává a upřesňuje prostorové systémy spojení směrovými pojítky a VKV rádiovými stanicemi, a s předstihem plánuje a zabezpečuje vysílání příslušných prostředků a upřesňuje jim jejich úkoly. Je naprosto jasné, že spojovací náčelník musí být v nejtěsnějším styku s informační skupinou štábu a musí být stále přesně informován o situaci vlastní i nepřátelské, aby svůj úkol mohl úspěšně plnit.

Náčelník štábu armády (popř. ZNŠ armády) musí spojovacího náčelníka informovat o všech okolnostech, majících vliv na organizaci spojení, na přemísťování míst velení a včas svými pokyny jeho práci usměrňovat a řídit.

G. Problémům bojového zabezpečení spojovacích uzlů retranslačních stanic a ostatních prvků spojovacího systému jsme nevěnovali patřičnou pozornost. Pracovali jsme tak, jako by tento problém neexistoval.

Směrová stanice ve složení 2—4 vozidel, s minimální osádkou, přesunuje se sama 40—50 km po území krátce před tím obsazeném ještě nepřítelem, rozmisťuje se např. na zalesněném kopci bez předchozího prověření prostoru na zaminování, bez chemického a radiačního průzkumu tohoto místa. Přitom jde většinou o vysoké kóty a zpravidla těmito místy neprošli nejen naše útočící čelní sledy, nýbrž ani naše průzkumné jednotky. Napadení nepřátelskými pozemními jednotkami a nepřátelskými záškodníky je více než pravděpodobné. Stejně tak útoky nepřátelského letce na náš spojovací systém budou jeho pravidelným úkolem.

Je nutno tuto otázku velmi odpovědně řešit, abychom první den naší útočné ope-

race nezůstali nejen bez spojení, ale i bez zbytečně ztracených spojovacích prostředků.

Bude třeba, aby např. souprava PSU směrových pojítek (a stejně i u prostorového VKV systému) měla svého velitele (důstojníka nebo praporčíka), který bude organizovat bojové zabezpečení v celém rozsahu a významu tohoto termínu. Je třeba, aby obsluha byla vycvičena a připravena nejen na rádiový provoz či provoz směrových stanic, ale i na minování, odminování i na boj jak s pozemním, tak vzdušným nepřítelem. K obsluze PSU bude nutno přičlenit orgán chemického a radiačního průzkumu a podle situace v době a prostoru zasazení uzlu i prvky pozemní, popř. protivzdušné obrany.

Závěrem článku je třeba zdůraznit, že změny, vyvolané v podmínkách vedení ozbrojeného zápasu v důsledku ohromných kvalitativních i kvantitativních změn výzbroje soudobých armád, musí se plně promítnout i v oblasti spojení a to zdaleka ne pouze v technickém zlepšení našich spojovacích prostředků, nýbrž, což je nutno podtrhnout, i ve způsobech a formách jejich co nejefektivnějšího využití.

Nelze však jen teoreticky uvažovat a navrhopat časově vzdálený rozvoj „moderní spojovací techniky“, ale je nutno i řešit co nejvýhodnější využití té spojovací techniky, s ním bychom v případě války vyšli v současné době do boje.

A zde je nutno plně zainteresovat přímo ve štábech především i příslušníky operačního směru, aby pomohli vyhodnotit z takticko-operačních hledisek zkušenosti v problematice spojení z našich velitelsko-štábních cvičení a cvičení s vojsky, aby pomohli tyto zkušenosti zevšeobecnit a správné závěry uplatnit pak v přípravě a výcviku štábů a vojsk.